

2010 - 2013

Handlingsplan for dyrehelse og dyrevelferd i norsk fjørfenæring

Handlingsplan for dyrehelse og dyrevelferd i norsk fjørfenæring 2010 – 2013

Formålet med handlingsplanen

Formålet med næringsas handlingsplaner har vært og er å identifisere forbedringsområder og på systematisk vis arbeide for å løse utfordringer i næringa. Dette er den tredje i rekken. Hovedmålet er å bedre villkårene og derigjennom bidra til økt trivsel for dyrene og for de som håndterer dem – fra dyrene klekkes til de er avlivet. Det er også viktig å vise at fjørfenæringa tar tak i og arbeider med helse- og velferdsmessige utfordringer. Ved at fjørfenæringa søker å være proaktiv, er den også med på å legge premisser for forvaltning og fremtidig regelverk.

Forankring i næringa

I forarbeidet med den nye handlingsplanen er det blitt lagt vekt på at handlingsplanen skal være forankret i hele fjørfenæringa – både i ledelsene og i de deler av verdikjedene de enkelte tiltak vil angå. Like viktig har det vært å søke å ha en helhetlig verdikjedetankegang. Helse, dyrevelferd og kvalitet i rugeeggproduksjonen, rugeriene, og oppalet påvirker helse, dyrevelferd og kvalitet for bruksdyrene og til slutt kvaliteten på de produktene som tilbys forbrukerne.

Arbeidsgruppa, som har utarbeidet den nye handlingsplanen, har derfor vært representert ved alle de viktigste næringsaktørene og interesseorganisasjonene i norsk fjørfenæring. Denne har bestått av Aksel Fiskaa og Atle Løvland for Nortura, Marlene F. Bagley for Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund (KLF), Nils Undheim for Kyllingprodusentenes landslag (KL), Sivert Moen for Norsk Fjørfeleg (NFL) og Magne K. Hansen, Tone B. Hansen, Thorbjørn H. Refsum og Ola Nafstad for Animalia. Handlingsplanen har vært fremlagt for Fagrådet for fjørfe og Bransjestyret i Animalia, samt vært på høring i alle organisasjonene.

Oppbyggingen av planen

Planen er delt i fire med elleve underliggende tema. Først kommer tre tema som gjelder alle fjørfekategorier. Deretter følger tre tema for slaktekylling, to for kalkun og tre for høns. For hvert tema er det satt opp egne målsetninger/måltall med tilhørende verktøy/tiltak for å nå disse.

Fremdrift

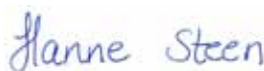
Alle organisasjoner som er tillagt ansvar i denne handlingsplanen skal for hvert år sette opp en fremdrifts- og tiltaksplan. Hver organisasjon skal også innen 30. november hvert år gjøre opp en status på eget skjema utformet av Animalia. På grunnlag av disse, vil Animalia skrive en endelig sluttrapport ved utgangen av handlingsplanens periode.

For å oppfylle handlingsplanen
er det viktig med handling og vilje til investering!

Lykke til!

Thorbjørn Refsum
Animalia, sekretær for handlingsplanen
Oslo, 19. april 2010

Hanne Steen
Nortura

Dag Henning Reksnes
Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund (KLF)

David Koht-Norbye
Norsk Fjørfeleg (NFL)

Nils Undheim
Kyllingprodusentenes landslag

Magnar Vingelen
Hugaas Rugeri AS

Tor Arne Ruud
Animalia

Alle: Uhell og skjøtselssvikt

Mål: Redusere antall uhell og skjøtselssvikter

Verktøy/tiltak

- Animalia etablerer en tjeneste, der uhell og ulykker kan innrapporteres fra varemottakere, veterinærer, fagkonsulenter, m.fl. Formålet er å ha en oversikt over type hendelser, antallet av disse og mulige bakenforliggende årsaksforhold. Persondata skal ikke lagres.
- Etter behov oppretter Animalia ad hoc arbeidsgrupper som systematisk tar for seg en bestemt type hendelser, eksempelvis ventilasjonssvikter. Arbeidsgruppen skal formidle kunnskap og råd som vil være forebyggende. Nye krav i KSL skal vurderes spilt inn for KSL Matmerk.
- Nortura, KLF og Hugaas Rugeri AS skal sørge for at det både finnes et tilbud om produksjonskontroller for rugeeggprodusenter og at det blir størst mulig oppslutning om disse. Formålet i denne sammenheng er resultatforbedring, kvalitetssikring og sporbarhet i verdikjeden.
- Nortura og KLF skal arbeide for at flest mulig egg- og fjørfekjøttprodusenter deltar i eksisterende produksjonskontroller.
- Nortura, KLF, Hugaas Rugeri AS, NFL og Animalia skal stimulere til dannelse av flere lokale nettverksgrupper av egg- og fjørfekjøttprodusenter. Gruppene bør ha kontakt med veterinærer og fagkonsulenter.
- Nortura og KLF skal utvikle og ta i bruk rutiner for identifisering og oppfølging av såkalte Risikodyrehold¹. I de skriftlige rutinene skal det også fremgå hvordan sensitiv informasjon registreres og behandles. Risikodyrehold kan i mange tilfeller oppdages gjennom dyreholds- og produksjonsdata, ved henting av egg eller slaktedyr eller ved besetningsbesøk. Risikodyrehold skal følges opp, blant annet gjennom besetningsbesøk og rådgivning fra fagkonsulenter og helseovervåkingsveterinærer.
- Animalia skal i samarbeid med Nortura, KLF, Hugaas Rugeri AS og KL utarbeide generelle retningslinjer for når og hvordan Mattilsynet skal varsles i tilfeller der risiko for uhell eller skjøtselssvikt oppdages.

¹ Risikodyrehold: Skjøtselssvikt og/eller uhell satt i sammenheng med eksempelvis nybegynnere, de som skal slutte med dyr (manglende vedlikehold og investeringer), personlig krise, etc.

Alle: Ventilasjon i fjørfehus

Mål: God luftkvalitet

Grenseverdier² for NH₃ og CO₂ skal kun unntaksvis være over:

- NH₃: 25 ppm
- CO₂: 3000 ppm

Verktøy/tiltak

- Animalia, Nortura og KLF skal i samarbeid med fagekspertise på ventilasjon og husdyrmiljø utarbeide:
 - Veiledende informasjon til produsentene om ventilasjon, fyring, anbefalinger mht og styring av temperatur- og fuktighet, samt støvkontroll i ulike fjørfeproduksjoner.
 - Det skal oppfordres til at en ved installasjon av nye anlegg har avtale om opplæring, oppfølging og vedlikehold.
 - Anbefalinger for systemer for fjerning av gjødsel for nye og ombygde hus i rugeeggproduksjon.
- Animalia skal i samarbeid med Nortura og KLF søke å kartlegge betydningen av strøkvalitet, strøareal og bytte av strø for dannelse av ammoniakk.
- Nortura og KLF skal i samarbeid med ventilasjonsfirma veilede slaktekillingprodusenter som ønsker å oppgradere ventilasjons- og fyringskapasitet i henhold til krav i slaktekillingdirektivet mht. økt belegg (33-39 kg/m₂).
- Nortura og Hugaas Rugeri AS skal i veiledningsarbeidet ha fokus på riktig ventilasjon og fyring i rugeeggbesetninger. Besetninger med høye ammoniakknivåer skal følges opp og stimuleres til nødvendige tiltak med sikte på reduksjon, særlig i vinterhalvåret.

² Forutsatt at målinger ikke utføres i tilknytning til lyspåsetting, fôring, strøbearbeiding, flokkuro, e.l.

Måling av ammoniakk.

Alle: Plukke- og transportskader og transportdødelighet hos slaktedyr

Mål: Redusere antall plukke- og transportskader

I årsgjennomsnitt, for alle fjørfeslakteriene under ett, skal reduksjonen i transportdødeligheten for de ulike kategoriene fjørfe minst være 15 % av gjennomsnittene for årene 2007- 2009

Flokker med transportdødelighet over avviksgrensene for slakteriet skal følges opp på besetningsnivå

Verktøy/tiltak:

- En arbeidsgruppe, representert ved Animalia og fjørfeslakteriene, skal opprette et prosjekt for å kartlegge plukke- og transportskader, samt transportdødelighet. Målet er å identifisere risikofaktorer som grunnlag for målrettede tiltak. Søknad om FoU-midler sendes.
- Fjørfeslakteriene skal også på egenhånd identifisere risikofaktorer og redusere omfanget av skader og dødelighet gjennom målrettede tiltak.
- Fjørfeslakteriene og transportørene skal ha egne skriftlige retningslinjer for, og informere om:
 - Forholdsregler som skal tas og forberedelser som bør gjennomføres av produsentene før plukking og transport.
 - Når transport av fjørfe ikke er tilrådelig, med mindre nærmere spesifiserte tiltak settes inn.
 - Grensene for når det skal iverksettes avviksbehandling mht. transportdødelighet. Det skal fremgå av retningslinjene hvilke oppfølgings-rutiner som skal gjennomføres. Er det grunn til å tro at forhøyede transportdødelighetstall kan tilskrives forhold i besetningen, skal dette følges opp.
 - Tiltak som skal settes inn overfor produsenter som ikke har tilfredsstillende rutiner for å sikre at dyrene er transportdyktige.
- Animalia skal utvikle og tilby Etisk regnskap – et verktøy for revisjon av håndtering av fjørfe langs transportkjeden – fra plukking til avlaving på slakteriet.
- Det skal også fremgå hvordan sensitiv informasjon registreres og behandles. Risikodyrehold kan i mange tilfeller oppdages gjennom dyreholds- og produksjonsdata, ved henting av egg eller slaktedyr eller ved besetningsbesøk. Risikodyrehold skal følges opp, blant annet gjennom besetningsbesøk og rådgivning fra fagkonsulenter og helseovervåkingsveterinærer.
- Animalia skal i samarbeid med Nortura, KLF, Hugaas Rugeri AS og KL utarbeide generelle retningslinjer for når og hvordan Mat-tilsynet skal varsles i tilfeller der risiko for uhell eller skjøtselsvikt oppdages.

Slaktekylling: Beinelse

Mål: Antall flokker med tråputeskår > 80 skal for hvert slakteri reduseres med minimum 20 % i forhold til 2009-nivå.

Alle slakterier skal etablere virkemidler som alltid trer i kraft ved tråputeskår over 120

Verktøy/tiltak:

- Nortura og KLF skal sørge for at avlaving som skyldes beinlidelser skal kunne telles opp og registreres gjennom produksjonskontroller og HelseFjørfe.¹
- Næringas fagkonsulenter og helseovervåkingsveterinærer skal ha fokus på utplukking og avlaving av kylling med beinproblemer.
- Animalia skal i løpet av handlingsplanperioden kalibrere tråputeprogrammene ved alle fjørfeslakteriene.
- Animalia skal i samarbeid med fjørfeslakteriene lage en årlig oppsummering av resultater fra tråputeundersøkelsene.
- Alle fjørfeslakteriene skal utarbeide oppfølgings- og rådgivningsrutiner ved tråputeskår over 80 og bruke formålstjenlige virkemidler ved tråputeskår over 120. Det skal rettes særlig fokus på klimastyring og førkvalitet.
- Animalia skal i samarbeid med Nortura og KLF gjennomføre et nytt såkalt "gait score"-studium av beinhelse til slaktekylling. En skal søke å finne frem til årsaker til eventuelle høye skår (4-5). Studiet skal resultere i egen rapport med anbefalinger til tiltak overfor kjente årsaker.

¹ Se første kulepunkt under temaet "Forebygging av tidliginfeksjoner".

Slaktekylling: Forebygging av tidliginfeksjoner

Mål: Gjennomsnittlig 1. ukedødelighet under 0,8 % per måned per rugeri

Oppfølgende rådgivning hos produsenter ved gjentakende høy 1. ukedødelighet, dvs. der denne er over det dobbelte av gjennomsnittet for det enkelte rugeri

Verktøy/tiltak:

- Nortura, KLF og Hugaas Rugeri AS skal i samarbeid med Animalia legge til rette for en systematisk registrering av dødelighets- og avlivningsårsaker hos slaktekylling, bl.a. gjennom produksjonskontroller og HelseFjørfe.
- Alle rugeriene skal i samråd med Animalia gå gjennom hygienerutiner i ruveeggproduksjonen og rugeriene. Tiltak skal vurderes.
- Alle rugeriene skal etablere eller videreutvikle sporbarhet av bruksdyr til ruveeggflokker, samt skriftlige oppfølgingsrutiner ved produksjonsavvik på rugeri eller i ruveeggflokk/er.
- Næringas fagkonsulenter og helseovervåkingsveterinærer skal prioritere rådgivning hos produsenter med gjentakende 1. ukedødelighet over det dobbelte av rugeriets gjennomsnitt. Dette inkluderer anbefalinger mht. rengjørings- og smittehygienerutiner og forberedelser for neste innsett.

Slaktekylling: Velferd for foreldredyr av slaktekylling

Mål: Det skal være vagler/krakker, eventuelt også andre miljøberikende tiltak i alle oppalshus

Lysintensitet under normale forhold i oppal og ruveeggproduksjon skal være over 5 lux, helst oppunder 10 lux

Verktøy/tiltak:

- Nortura, KLF, Hugaas Rugeri AS, m.fl. skal i samarbeid med førmøllene videreføre utvikling av og ta i bruk fôr med lavere fôrstyrke.
- Nortura, KLF og Hugaas Rugeri AS skal utforme skriftlige retningslinjer og anbefalinger for fôrings- og drikkevannstillelserregimer i ruveeggproduksjonen og oppal.
- Nortura, KLF og Hugaas Rugeri AS skal arbeide for at alle oppalere tar i bruk vagler, krakker, eventuelt også andre miljøberikende tiltak for å aktivisere dyrene.

Innredning i oppalshus.

Kalkun: Luftsekkbetennelse

Mål: Reduksjon i 20 % av luftsekkforekomst / nedklassifisering på slakternivå

Verktøy/tiltak:

- Nortura, KLF og Animalia skal gjennomføre en undersøkelse mht. forekomst av luftsekkbetennelser i forskjellige kalkunhus og søke å identifisere risikofaktorer.
- Animalia og Veterinærinstituttet vil i perioden sende inn fornyet FOU-søknad hvis midler blir tilgjengelige.
- Besetninger, der luftsekkbetennelse som nedklassifiserings- og kassasjonsårsak utgjør over 4 % av flokkens størrelse, skal følges opp med rådgivning av næringas fagkonsulenter og helseovervåkingsveterinærer mht. strøkvalitet, NH₃, støv og fôrrester i strø (muggdannelse).

Kalkun: Strøkvalitet og tråputeskader

Mål: Tråputeregistreringer ved alle kalkunslakteriene innen 2012

Verktøy/tiltak:

- Alle kalkunslakterier skal etablere tråputeregistreringer.
- Nortura og KLF skal i samarbeid med Animalia kartlegge betydningen av strøkvalitet og strøbehandling for å kunne gi gode råd i forbindelse med tråputeskader.

EGG: Atferdsrelaterte problemer i eggproduksjonen

Mål: Dødelighet i bursystemer skal i gjennomsnitt under 3 %. Tiltaksgrense ved 5 % dødelighet på flokknivå
Dødelighet i systemer med frittgående høns skal i gjennomsnitt under 5 %. Tiltaksgrense ved 8 % dødelighet på flokknivå
Jevn og riktig lyssetting

Verktøy/tiltak:

- Animalia skal i samarbeid med Nortura og KLF gjennomføre sammenlignende studier mellom flokker i frittgående fleretasjesystemer med og uten atferdsproblemer gjennom:
 - Registrering og analyse av helse- og produksjonsdata.
 - Identifisering av mulige årsaksfaktorer i oppal og hos eggprodusent.
- Nortura, KLF, KL og Animalia skal bidra til økt kompetanse og gjennomføring av tiltak for å få en reduksjon i atferdsrelaterte problemer, b.l.a. :
 - Utarbeidelse av rådgivningsmateriell.
 - Rådgivning og oppfølging av nye produsenter.
- Nortura, KLF og KL skal stimulere til utprøving og bruk av ulike miljøberikende tiltak.
- Næringas fagkonsulenter skal arbeide spesielt med lyskvaliteter og lyssetting og rådgivning rundt disse temaene.
- Animalia skal i samarbeid med Nortura, KLF og KL foreslå og ta i bruk standarder og retningslinjer for lysmåling.
- Animalia utarbeider anbefalinger mht. valg av lyskilder og lyssetting.

EGG: Midd

Mål: Minst 2/3 oppslutning om middovervåkingsprogrammet

Middfrie livhøner

Redusere antall middpositive konsumeggflokker

Undersøkelse av felle for midd.

Verktøy/tiltak:

- Nortura, KLF og KL skal i samarbeid med Animalia arbeide for en større oppslutning av konsumeggprodusentene om overvåkingsprogrammet for midd.
- KL skal arbeide for at alle oppalere deltar i overvåkingsprogrammet for midd.
- Animalia skal i samarbeid med Nortura, KLF, m.fl. kartlegge forekomsten av midd i en utvalgt region for å vurdere gyldigheten av resultatene fra overvåkingsprogrammet for midd.
- Animalia skal, i samarbeid med Nortura, KLF og Veterinærinstituttet, søke å få bedre kunnskap om smitteveier for midd og betydningen av disse.
- Nortura og KLF skal innføre bruk av rengjørbare eggbrett i plast.
- KL skal, i samråd med Animalia, Nortura, KLF og Veterinærinstituttet, utforme prosedyrer som skal følges ved påvisning av midd i oppalshus¹.
- Animalia skal revidere informasjonsmaterieell om midd, inkludert smittevern og hygienrutiner.
- Animalia, Nortura, KLF og KL skal søke å videreutvikle eller ta i bruk nye mid-dreduserende tiltak, bekjempelsesmetoder og vaksinasjon.

¹ Vil høre under siste kulepunkt under temaet Oppal av unghøner; Helse- og hygiene-reglement.

EGG: Oppal av unghøner

Mål: Visjonen er velfungerende høner i ulike driftssystemer

Jevnhet: Minimum 90 % av livhønene skal ligge innenfor +/- 10 % av snittvekten av 50 dyr.

Etablering av eget Helse- og hygiene-reglement for rugeeggprodusenter, rugerier og oppalere

Verktøy/tiltak:

- Animalia skal i samarbeid med Nortura og KLF gjennomføre sammenlignende studier mellom flokker i frittgående fleretasjesystem.
- Animalia skal i samarbeid med KL, Nortura og KLF videreføre prosjektet Tilpasset oppal.
- KL skal i samarbeid med Nortura, KLF og fôrmøllene arbeide for god jevnhet og riktig vekstutvikling i oppal og hos produsent.
- KL skal i samarbeid med Animalia videreutvikle deklarasjonsdokumenter fra oppalere til produsent.
- KL skal i samarbeid med Nortura og KLF arbeide for tilpasset oppal og hensiktsmessig regelverksutforming mht. oppal til miljøinnredning
- KL og Animalia skal søke å samordne eksisterende og nye retningslinjer innunder et eget Helse- og hygiene-reglement.

Automatisk veiing av unghøner.

Foto: Per Magnus Breen

For mer informasjon: www.animalia.no/handlingsplan-fjorfe

Animalia - Helsetjenesten for fjørfe
Postboks 396 Økern
0513 Oslo

 ANIMALIA

Tlf: 23 05 98 00
Epost: Ht.fjorfe@animalia.no